

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник іншомовних слів /За ред. О.С. Мельничука. -К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1985. -966 с.
2. Палютин В.А. Субъекты права граждан: основные черты, стадии, гарантии реализации // Сов. государство и право. -1971. -№ 6. -С.26.
3. Словник української мови: В XII т. -К.: Наукова думка, 1976. -Т.7. -723 с.
4. Витрук Н.В. Правовой статус личности в СССР. -М., 1985. -176 с.
5. Теория государства и права: Курс лекций /Под ред. Н.И. Матузова, А.В. Малько. -М.: Юристъ, 2000. -672 с.
6. Смыслов В.И. Свидетель в советском уголовном процессе: Учебное пособие. -М.: Высшая школа, 1973. -160 с.
7. Щерба С.П., Зайцев О.А. Охрана прав потерпевших и свидетелей по уголовным делам: Практическое пособие /Под ред. С.П. Щербы. -М.: СПАРК, 1996. -123 с.
8. Якуб М.Л. Показания свидетелей и потерпевших (оценка показаний свидетелей и потерпевших на предварительном следствии и в суде первой инстанции). -М., 1968. -128 с.

Надійшла до редколегії 11.02.2003

БЕЛЬКОВА Е.В. ПОНЯТИЯ И ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО СТАТУСА СВИДЕТЕЛЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ УКРАИНЫ

Рассмотрены существующие дефиниции понятия правового статуса лица, предложено его авторское определение, обращено внимание на правовых и социальных характеристиках; аргументирован новый подход к их оценке.

BELKOVA E.V. CONCEPTS AND FEATURES OF A LEGAL STATUS OF THE WITNESS IN CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE

Are reviewed existing definition of concept of a legal status of a person, its authoring definition is offered, the attention on the legal and social characteristics is reversed; the new approach to their estimation is argued.

УДК351.74:343.103

П.Д. БІЛЕНЧУК*, канд. юрид. наук, проф.,
Л.В. БОРИСОВА**, **Є.К. ПАНИОТОВ*****

*Національна академія внутрішніх справ України**
*Національний університет внутрішніх справ***
*НЦБ Інтерполу в Україні****

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ТА КРАЇН СВІТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЕЛЕКТРОННИХ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ

Аналізуються питання становлення, розвитку і сучасного стану кримінального судочинства у відношенні регулювання взаємодії слідчого, органу дізнання та оперативно-розшукових органів при розслідуванні високотехнологічних транснаціональних злочинів.

В Україні основними завданнями кримінального судочинства є охорона прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які беруть в ньому участь, а також швидке і повне розкриття злочинів, викриття винних та забезпечення правильного застосування законів з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний (ст.2 Кримінально-процесуального кодексу України). Це, в свою чергу, визначає зміст і спрямованість діяльності правоохоронних органів щодо реалізації охоронних функцій держави.

На сьогоднішньому етапі розвитку Української держави правоохоронні органи, як і суспільство в цілому, переживають складний період. З переходом до ринкових відносин і інтеграції України до світового співтовариства, перед ними дуже актуально постали проблеми, що стосуються розкриття та розслідування нової категорії злочинів – таких, які носять транснаціональний електронний високотехнологічний характер, тобто, об'єктивна сторона таких злочинів передбачає їх вчинення на території двох і більше держав.

Основою успішного розкриття і розслідування

даного виду злочинів є злагодженість дій правоохоронних органів України і країн світу в процесі їх розслідування, що можливо досягти лише шляхом організації постійної і стійкої взаємодії в реальному часі між правоохоронними органами України і зарубіжних країн в процесі діяльності по розслідуванню транснаціональних електронних високотехнологічних злочинів.

У криміналістиці є декілька визначень взаємодії органів розслідування злочинів, узагальнюючи які означену взаємодію правоохоронних та інших державних органів і посадових осіб у процесі розкриття і розслідування злочинів можна розглядати як узгоджену діяльність різних ланок однієї або декількох організаційних систем, спрямовану на досягнення загальної мети з найменшими витратами сил, засобів і часу [1, с.172].

Взаємодія, як найбільш організована і ефективна форма боротьби правоохоронних органів зі злочинністю, характеризується деякими основними властивостями. У зв'язку з цим вона розглядається як вищий ступінь консолідації сил і засобів правоохоронних і контролюючих органів, наділених законом відповідними повноваженнями (серед яких один з основних видів – взаємодія слідчого та оперативно-розшукових органів), у різних сполученнях участі залежно від виду злочину, що розслідується, складності завдань, які вирішуються, необхідності використання відповідних засобів, прийомів та методів [1, с.172].

Оснвою такої взаємодії складає обов'язкова участь відповідних правоохоронних і контролюючих органів у розкритті злочинів із виділенням для цього необхідних, специфічних для кожного органу джерел інформації, сил і засобів. Так, Г.А. Матусовський зазначає, що така взаємодія не зводиться лише до обміну процесуальною, оперативно-розшуковою та іншою службовою інформацією, передбаченою відповідними законодавчими актами - тут йдеться також про реалізацію цієї інформації шляхом проведення спільних дій, обговорення отриманих результатів, планування подальших заходів, спрямованих на розкриття злочинів.

“У боротьбі зі злочинністю, - продовжує Г.А. Матусовський, - правоохоронні органи становлять єдину систему. Однак єдність системи як основна вимога ефективної діяльності потребує оптимальної цілеспрямованості та узгодженості усіх її елементів, тобто структур різної відомчої приналежності та підпорядкованості... Вид системи взаємодії, що вивчається криміналістикою, відбиває лише частину системи: “слідчий-оперативно-розшукові органи”. До реальної системи взаємодії, що здійснюється в практичній діяльності, входять органи прокуратури, органи внутрішніх справ, Служби безпеки, деякі державні органи України (Національний банк, Міні-

стерство фінансів, Міністерство зовнішніх економічних зв'язків та торгівлі, Державна митна служба, Фонд державного майна, Антимонопольний комітет, Державний комітет у справах охорони державного кордону, Державна податкова адміністрація, Державна контрольно-ревізійна служба та ін.), а також експерти, фахівці та консультанти відповідних галузей знань, аудитори, представники підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, громадські формування по охороні громадського порядку...” [1, с.173].

Той же Г.А. Матусовський визначає такі види взаємодії:

- координація діяльності правоохоронних органів;

- взаємодія слідчого та оперативних підрозділів;

- взаємодія прокурора із слідчим;

- взаємодія слідчого (органів дізнання) з експертами, фахівцями у відповідних галузях знань (наукове забезпечення);

- взаємодія слідчого з іншими державними органами при розслідуванні різних видів злочинів залежно від специфіки їх вчинення, предмету посягання, злочинних способів (наприклад, при розслідуванні злочинів, що вчинюються у сфері господарської діяльності, з установами Національного банку, Антимонопольного комітету, Фонду державного майна, Державної податкової адміністрації, державної контрольно-ревізійної служби та інших державних органів України, що мають право контролю за дотриманням організаціями та громадянами законодавства, при розслідуванні злочинів проти життя та здоров'я, діянь, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин тощо, виникає необхідність у взаємодії з медичними закладами, використанні допомоги фахівців фармацевтів, хіміків, ботаніків, банку даних з цих питань) [1, с.174].

В Кримінально-процесуальному кодексі України термін “взаємодія” відсутній, але він застосовується в інших Законах України, таких, як “Про оперативно-розшукову діяльність” (ст.4, п.4, ст.7), “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” (розділ 5, ст.16 – “Взаємодія органів прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки України у питаннях боротьби з організованою злочинністю”, ст.17 – “Взаємодія спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з іншими державними органами”). Відповідно до ст.4 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” – “Принципи оперативно-розшукової діяльності”, оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах законності, дотримання прав і свобод людини, *взаємодії* з органами управління і населенням. Згідно зі ст.7 вказаного закону – “Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову

діяльність”, вказані підрозділи зобов'язані:

- виконувати письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали суду і запити повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів (п.1 ст.7);

- виконувати запити відповідних міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів інших держав на підставі договорів та угод (п.2 ст.7);

- здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами з метою швидкого і повного розкриття злочинів та викриття винних (п.4 ст.7);

Так, згідно зі ст.10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються як приводи та підстави для порушення кримінальної справи або проведення невідкладних слідчих дій; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальній справі; для попередження припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку злочинців та осіб, які безвісті зникли; для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, та інших правоохоронних органів; для інформування державних органів відповідно до їх компетенції.

Взаємодія слідчого з оперативно-розшуковими органами відповідно до ч.3 ст.114 Кримінально-процесуального кодексу України здійснюється головним чином у процесі попереднього слідства. Однак, виходячи із змісту ч.4 ст.97, ч.2 ст.190, ч.4 ст.191 Кримінально-процесуального кодексу України, вона може здійснюватись й до порушення кримінальної справи, а відповідно до ч.2 ст.138, ч.1 ст.139 Кримінально-процесуального кодексу України – і після зупинення попереднього слідства.

А.Р. Белкін, розглядаючи організаційні форми використання в доказуванні можливостей оперативно-розшукової практики, зазначає, що результатом оперативно-розшукової діяльності, перш за все, є здобута оперативна інформація, що фігурує в процесі доказування як інформація, що орієнтує суб'єктів доказування при вирішенні тих чи інших задач [2, с.171].

Отримання і використання в процесі доказування орієнтуючої інформації здійснюється у визначених – процесуальних і не процесуальних – організаційних формах. Сутність тих і інших полягає у взаємодії суб'єктів доказування з оперативними співробітниками відповідних державних органів. Таку взаємодію можна визначити як засновану на законі і підзаконних актах погоджену діяльність адміністративно незалежних один від одного органів слідства і дізнання, направлених на розкриття і розслідування

конкретного злочину шляхом найбільш доцільного сполучення методів і засобів, властивих цим органам. Кожний учасник взаємодії діє в межах своєї компетенції. Якщо організаторами взаємодії, як правило, виступають керівники відповідних підрозділів і служб, то суб'єктами, що безпосередньо вступають у взаємодію і здійснюють її при доказуванні, завжди є слідчі та оперативні працівники [3].

Г.А. Матусовський виділяє такі форми взаємодії слідчого, органу дізнання та оперативно-розшукових органів: 1) нормативно-правові, що випливають з положень Кримінально-процесуального кодексу, законів, які регулюють діяльність органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, прокуратури; 2) організаційно-тактичні.

Перша форма взаємодії стосується питань:

- передачі слідчому матеріалів про виявлені шляхом оперативно-розшукових заходів ознаки злочину для вирішення питання про порушення кримінальної справи;

- проведення слідчим процесуальних дій одночасно із здійсненням органом дізнання узгоджених оперативних заходів;

- проведення оперативно-розшукових заходів по справі, в якій не встановлена особа, що вчинила злочин, після передачі цієї справи слідчому;

- виконання доручень слідчого щодо проведення розшукових дій;

- здійснення заходів щодо встановлення особи, яка підлягає притягненню як обвинувачений після припинення попереднього слідства;

- отримання інформації та документів про операції, рахунки, внески, внутрішні та зовнішні економічні угоди фізичних і юридичних осіб.

Друга форма взаємодії стосується питань:

- спільної розробки версій і узгодженого планування слідчих дій та оперативно-розшукових заходів;

- організації слідчо-оперативних груп, до складу яких входять слідчі та оперативні працівники [1, с.75].

Так, А.Р. Белкін вказує, що з точки зору процесу доказування, взаємодія може бути разовою, одномоментною, коли вона має місце при проведенні одної слідчої дії, здійсненні якого-небудь організаційно-технічного заходу; періодичним, що здійснюється по мірі необхідності; постійним, на протязі всього процесу доказування. У всіх випадках, взаємодія – це діяльність, що здійснюється шляхом проведення певних дій, операцій, застосування відповідних прийомів і способів дій. В силу свого дійового характеру, вона не може бути зведена до одного якого-небудь прийому. Таким чином, пропозиції деяких вчених вважати взаємодію слідчого з оперативним працівником тактичним прийомом [4, с.182] розслідування, були піддані обґрунтованій критиці і

підтримки не отримали [5, с.137].

Здійснення взаємодії при розслідуванні не є ознакою того чи іншого видів злочинів і тому не може бути основою для класифікації злочинів. Так, враховуючи вищевикладене, В.А. Образцов пропонує поділити злочини на три групи:

- злочини, при розслідуванні яких вказана взаємодія не виключається;
- злочини, при розслідуванні яких взаємодія є бажаною;
- злочини, при розслідуванні яких взаємодія обов'язкова.

Всі ці три варіанти можуть мати місце при розслідуванні будь-якого злочину [6, с.120].

В науці кримінального процесу приділяється увага переважно формам взаємодії, що регулюються законом. В теорії оперативно-розшукової діяльності питання взаємодії слідчого і органу дізнання (оперативних апаратів) розглядаються головним чином при аналізі шляхів реалізації оперативної інформації, результатів оперативного експерименту. В криміналістиці, питання щодо місця взаємодії в системі науки вирішується по-різному. Одні автори (О.Я. Баєв, А.М. Васильєв, М.А. Якубович і ін.) відносять дану проблематику до криміналістичної тактики, інші (І.А. Возгрін, Г.Г. Зуйков, А.М. Колесніченко та ін.) – до криміналістичної методики, деякі – і до тактики, і до методики. Так, наприклад, М.П. Яблоков пише: "Питання взаємодії слідчих з оперативно-розшуковими органами мають також різні аспекти – методичний, тактичний і організаційний. Методичні аспекти вказаної взаємодії, а до них варто віднести відповідним методичним чином узгоджені дії слідчого з оперативно-розшуковими органами при викритті злочинів і перевіркою діяльності, в процесі розслідування злочинів в різних слідчих ситуаціях, а також в ході профілактичної діяльності, повинні бути віднесені до предмету методики розслідування".

А.Р. Белкін, в свою чергу, погоджуючись з позицією М.П. Яблокова, зазначає, що до криміналістичної тактики слід віднести всі загальні питання організації та здійснення взаємодії: його поняття, підстави, форми, принципи та ін. Особливості ж організації і здійснення взаємодії, що визначаються видом розслідуваних злочинів і різними слідчими ситуаціями в процесі розслідування, повинні бути віднесені до криміналістичної методики. Саме в цьому розділі криміналістики має йти мова і про оптимальне коло оперативно-розшукових заходів, поєднаних із слідчими діями, і про їх типову послідовність при конструюванні конкретних приватних методик, про типові оперативно-тактичні операції і т.п. [2].

Методика розслідування злочинів – це самостійний розділ науки криміналістики. Її складають основані на вимогах кримінального і кримінально-

процесуального законодавства наукові положення, рекомендації і методи розслідування окремих видів злочинів. Методика розслідування тісно пов'язана з криміналістичною технікою і слідчою тактикою, з яких вона черпає дані і прийоми формування методів розкриття і попередження злочинів. Так, криміналістична техніка досліджує прийоми застосування науково-технічних засобів в узагальненому стані, без віднесення до конкретних злочинів. Виділення слідів, типових для конкретних видів злочинів, розкриття їх особливостей, надання рекомендацій по їх практичному використанню – ці завдання вирішує методика розслідування, що встановлює, які саме сліди та інші речові докази, елементи речової обстановки (що потребують для виявлення, закріплення і дослідження використання даних криміналістичної техніки) характерні для тих або інших злочинів, відбирає відповідні прийоми і розробляє практичні рекомендації щодо їх застосування в процесі розслідування конкретного виду злочину.

Методика розслідування тісно пов'язана й зі слідчою тактикою, що вивчає систему прийомів планування та організації розслідування, підготовки і проведення слідчих дій. Подібно до криміналістичної техніки тактика розглядає загальні прийоми планування, підготовки і проведення огляду, обшуку, допиту та інших слідчих дій, а також тактичних операцій, не вдаючись в особливості, властиві проведенню цих дій при розслідуванні окремих видів злочинів. Методика, відштовхуючись від загальних положень тактики про планування розслідування, розглядає слідчі дії у взаємозв'язку, показує їх типові системи, а також формулює тактичні рекомендації, характерні для розслідування різних видів злочинів. Включаючись в методика, положення і принципи криміналістичної техніки і тактики синтезуються, створюючи чітку систему прийомів, що реалізуються на практиці, як спеціальна криміналістична методика розкриття і попередження окремих (видів) груп злочинів.

А.М. Колесніченко поділяє методика розслідування на дві частини, а саме: загальні положення (поняття, задачі методики, зміст, структура); приватні методики (методики розслідування окремих видів злочинів), а також, окремим пунктом, - вихідні положення методики. Так, він розглядає вихідні положення методики як "засновані на законі і узагальненнях слідчої практики вимоги і криміналістичні рекомендації, що служать найбільш ефективному здійсненню розслідувань злочинів всіх видів. Тобто вихідні положення методики відображають найбільш важливі рекомендації організаційно-тактичного характеру, що використовуються при розслідуванні злочинів". До вихідних положень методики розслідування злочинів вони відносять: індивідуальність розслідування, використання знань

спеціалістів і експертів у розслідуванні, об'єднання дій слідчого і громадськості, а також взаємодію слідчого і оперативних апаратів органів міліції

Що ж стосується взаємодії правоохоронних органів України з правоохоронними органами зарубіжних країн в процесі розслідування злочинів, то необхідно зазначити, що згідно з п.1.1 Інструкції "Про порядок зносин органів внутрішніх справ України з компетентними правоохоронними органами іноземних держав з питань запобігання, розкриття та розслідування злочинів" затвердженої Наказом МВС України № 600 від 31.08.1995 року, - зносини органів внутрішніх справ України з правоохоронними органами іноземних держав здійснюються на основі міждержавних угод та договорів у сфері боротьби зі злочинністю, учасником яких є Україна, законів України, Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу, Регламенту міжнародного поліцейського співробітництва і внутрішнього контролю обліків Інтерполу, Положення про Національне центральне бюро Інтерполу в Україні, нормативних актів та міжнародних угод МВС України тощо. Згідно зі ст.7 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю ґрунтується на нормах міжнародного права і чинного законодавства України, міждержавних і міждержавних договорів, двосторонніх відомчих угодах.

Постановою Кабінету Міністрів України "Про Національне центральне бюро Інтерполу" № 220 від 25.03.1993 р., регламентується взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни через Національне центральне бюро Інтерполу в Україні.

Також термін "взаємодія" (мається на увазі взаємодія правоохоронних органів України і зарубіжних країн) застосовується в п.2.1 розділу 2 "Порядок зносин органів внутрішніх справ з компетентними правоохоронними органами іноземних держав з питань обміну відомостями оперативно-розшукового характеру та інформаційно-довідкового характеру" Інструкції "Про порядок зносин органів внутрішніх справ України з компетентними правоохоронними органами іноземних держав з питань запобігання, розкриття та розслідування злочинів", в Положенні про Національне центральне бюро Інтерполу, де забезпечення взаємодії правоохоронних органів України з Генеральним секретаріатом та відповідними органами держав-членів Інтерполу в боротьбі із злочинністю вказане як одне з завдань Укрбюро Інтерполу, в Наказі Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах

охорони державного кордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України № 3/1/2/5/2/2 від 9 січня 1997 року "Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів", у Статуті Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу.

Однак взаємодія правоохоронних органів України з правоохоронними органами країн світу в структурі методики розслідування транснаціональних електронних високотехнологічних злочинів, ще не була предметом спеціального монографічного чи дисертаційного дослідження в Україні.

Взаємодія правоохоронних органів України та країн світу в структурі методик розслідування транснаціональних електронних високотехнологічних злочинів – це, по-перше, розкриття криміналістичного поняття взаємодії, як одного з вихідних положень методики розслідування злочинів, її видів та форм на сучасному етапі, а по-друге, визначення напрямків та особливостей взаємодії правоохоронних органів України та зарубіжних країн, її місця в структурі методики розслідування окремих видів злочинів; і по-третє, розробка методів, прийомів, способів і рекомендацій, які будуть сприяти удосконаленню механізму взаємодії силових структур і спецслужб різних країн світу при розслідуванні швидкісних електронних високотехнологічних транснаціональних злочинів.

Таким чином, пріоритетними напрямками такого дослідження повинні стати наступні аспекти:

Інформаційне суспільство України - правові та організаційні засади: інформаційне суспільство; основні засади розвитку і становлення інформаційного права та удосконалення інформаційного законодавства України; інформаційне право України: поняття, теоретичні і методологічні основи, поняття і зміст інформаційного права та законодавства України; сутність теорії гіперсистеми права та її значення для розробки, формування і удосконалення системи національного права; теоретико-методологічні засади інформаційного права України; вчення про правопорушення в сфері суспільних інформаційних відносин (проблеми юридичної деліктології); проблеми формування інформаційного законодавства України; міжнародні аспекти інформаційного права; кодифікація, як універсальний метод систематизації інформаційного законодавства.

Інтернет в інформаційному просторі України: історичні засади виникнення і розвитку мережі Інтернет у світі; історія розвитку мережі Internet в Україні; світова мережа Internet та її потенційні користувачі; правові основи використання Інтернет в Україні; ринок Інтернету в Україні: сьогодення та майбутнє.

Національна безпека України - новітні інформаційні технології і можливі джерела небезпеки: загальна характеристика проблем безпеки; загроза економічній безпеці; загроза екологічній безпеці; військова загроза; інформаційна загроза; кримінологічна загроза злочинності неповнолітніх; кримінологічна загроза організованої злочинності; кримінологічна загроза "білокомірцевої" злочинності (в сфері інформаційних технологій).

Загальна характеристика комп'ютерної злочинності в світі - проблеми, перспективи: стан та тенденції розвитку комп'ютерної злочинності у світі; трансгранична (глобальна) комп'ютерна злочинність; міжнародний характер комп'ютерної злочинності.

Моніторинг комп'ютерної злочинності у світі: аналіз комп'ютерної злочинності у Північній Америці: США, Канада; дослідження комп'ютерної злочинності у Європі: Австрія, Бельгія, Великобританія, Німеччина, Польща, Франція, Швеція; стан комп'ютерної злочинності в Азії: Китай, Філіппіни, Шрі-Ланка; комп'ютерна злочинність у Російській Федерації, вивчення комп'ютерної злочинності в Україні.

Поняття і класифікація комп'ютерних злочинців та злочинних угруповань - правові, психологічні та віктимологічні аспекти: портрет комп'ютерного злочинця; класифікація комп'ютерних злочинців; хакерські організації; віктимологічна характеристика комп'ютерної злочинності.

Основні засади діяльності міжнародних організацій з профілактики, розкриття і розслідування комп'ютерних злочинів: досвід діяльності міжнародних організацій з протидії комп'ютерній злочинності; міжнародна уніфікація обліку комп'ютерних злочинів.

Міжнародно-правові основи протидії комп'ютерній злочинності: міжнародна класифікація комп'ютерних злочинів; характеристика мінімального та необов'язкового переліків (списків) правопорушень у галузі інформаційних технологій; міжнародна громадськість у боротьбі з комп'ютерним піратством.

Комп'ютерна криміналістика - техніка, тактика, методика: криміналістична характеристика комп'ютерних злочинів, криміналістичні способи і прийоми пошуку, вилучення та зберігання інформації в автоматизованій (комп'ютерній) системі, яка може бути використана як доказ, організаційно-тактичні основи розслідування злочинів у галузі інформаційних технологій; особливості методики виявлення та розслідування злочинів, що вчинюються з використанням комп'ютерних технологій; особливості методики виявлення та розслідування розповсюдження комп'ютерних програмних і технічних засобів, здатних спричинити змінювання (перекручення) чи знищення інформації в автоматизованих системах.

Пріоритетні напрямки діяльності з протидії комп'ютерній злочинності - теоретико-правові аспекти: формування концептуальних правових засад з протидії комп'ютерній злочинності; шляхи удосконалення чинного законодавства в галузі захисту інформації; основні напрямки державної політики у сфері технічного захисту інформації (інформаційної безпеки).

ЛІТЕРАТУРА

1. Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник /За ред. В.Ю. Шепітька. -Харків: Право, 1998. -376 с.
2. Белкин А.Р. Теория доказывания: Науч.-метод. пособие. -М.: Норма, 1999 -418 с.
3. Чувилов А.А. Взаимодействие следователей прокуратуры и органов милиции при расследовании и предупреждении преступлений. -М., 1964.
4. Васильев А.Н. Следственная тактика. -М.: Юрид. лит., 1976. -197 с.
5. Советская криминалистика: Теоретические проблемы. -М., 1978. -124 с.
6. Образцов В.А. Криминалистическая классификация преступлений. -Красноярск, 1988. -250 с.

Надійшла до редколегії 28.03.2003

БИЛЕНЧУК П.Д., БОРИСОВА Л.В., ПАНИОТОВ Е.К. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ УКРАИНЫ И СТРАН МИРА ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ЭЛЕКТРОННЫХ ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Анализируются вопросы становления, развития и современного состояния уголовного судопроизводства в отношении регулирования взаимодействия следователя, органа дознания и оперативно-розыскных органов при расследовании высокотехнологичных транснациональных преступлений.

BILENCHUK P.D., BORISOVA L.V., PANIOTOV E.K. INTERPLAY OF LAW ENFORCEMENT ORGANS OF UKRAINE AND COUNTRIES OF A WORLD AT FACT-FINDING ELECTRONIC HIGHLY TECHNOLOGICAL TRANSNATIONAL CRIMES

The problems of becoming, development and state of the art of the criminal trial are analyzed concerning regulation of interplay of the inspector, of agency in charge of preliminary investigation and operative-search organs at fact-finding highly technological transnational crimes.